

користання фінансових ресурсів у всіх ланках фінансової системи. Використання моніторингу фінансового стану регіонів сприятиме визначенню проблем функціонування й розвитку регіонів і допоможе розробці необхідних заходів для їх усунення як на державному, так і регіональному рівнях.

Таким чином, загальною фундаментальною науковою проблемою сьогодення є створення науково-обґрунтованих засад розробки моніторингу фінансового стану регіонів на базі новітніх інформаційних технологій розробки і прийняття управлінських рішень та визначення на їх основі базових соціальних і економічних пріоритетів, розгляду альтернативних сценаріїв сталого розвитку, необхідних для обґрунтування і втілення дійових стратегій і програм збалансованого розвитку.

Література

1. Смирнов С. М. Засади управління фінансовою безпекою регіонів України / С.М. Смирнов // Економіка і управління. — 2008. — № 4. — С. 67—71.

2. Плескач В. Л. Концептуальні підходи щодо створення інформаційно-аналітичної системи моніторингу доходів і видатків бюджетів регіонів / В. Л. Плескач // Фінанси України. — 2009. — № 5. — С. 41—55.

3. Плескач В. Л., Кулик А. В. Методологічні засади державного регулювання фінансово-економічного розвитку / В. Л. Плескач, А. В. Кулик // Фінанси України. — 2009. — № 10. — С. 27—35.

УДК 338

С. В. Кульбачний

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ В ОБґРУНТУВАННІ ЦІЛЕЙ СТАБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Складно узагальнити завдання макроекономічної політики держави, сформулювати єдину мету, яка б у цілому орієнтувала на досягнення загальнонаціональних цінностей країни.

Тривалий час в економічній літературі існує підхід, за яким досягнення максимально можливого на даний час рівня задоволення матеріальних і духовних потреб населення проголошувалось в якості основної мети соціального розвитку. Така постановка мислення є дещо ідеологізованою, носить якісний характер, не

дозволяючи визначити кількісну складову багатьох характеристик рівня задоволення зазначених потреб.

Більш прогресивним вбачається підхід, за яким проблема визначення цілей державної економічної політики розв'язалася шляхом встановлення кола взаємопов'язаних цілей, які доповнюють одна одним і лише у комплексі здатні виразити різноманітні потреби суспільства.

Цілі державної економічної політики можуть суттєво відрізнятися в країнах з різним рівнем економічного розвитку, соціально-політичним та національно-історичними традиціями. На вибір цілей політики впливають пріоритети поточного розвитку, пануюча суспільна думка, тимчасові комбінації у розташуванні основних політичних угруповань.

В умовах домінування ринкових відносин головними цілями державної економічної політики зазвичай проголошуються ті, які ринковий механізм саморегулювання неспроможний розв'язувати самостійно (це так зване державне регулювання ринкової економіки).

В окремих випадках у постановці цілей суспільного розвитку може привалювати соціальна складова. У цій ситуації соціальні цілі сполучаються з економічними і значною мірою доповнюють їх. Подібне явище притаманне країнам з соціально орієнтованою ринковою економікою до яких відносить ряд країн, як зазначалось серед яких є Україна.

Найпоширенішими соціальними цілями є забезпечення економічної свободи та економічної справедливості. Економічну свободу слід розуміти як можливість вільно обирати форму організації та спосіб входження у бізнес, здійснювати розподіл і використання власних ресурсів для придбання об'єктів власності тощо. Не менш привабливою видається ціль, пов'язана із забезпеченням економічної справедливості, яку слід розуміти як надання рівних можливостей для реалізації у т.ч. економічної свободи кожним членом суспільства.

Разом з тим обидві згадані цілі не реалізуються переважно економічними засобами і можуть мати відношення до морально-етичних норм. Тому з точки зору завдань макроекономічної політики досягнення таких цілей виступає як одна з передумов ефективного застосування суто економічних засобів. Більш конкретизованою метою державної економічної політики вбачається забезпечення соціальної захищеності — захисту громадян від неминучих економічних ризиків, неможливості забезпечити себе необхідним прожитковим мінімумом при досягненні пенсійного віку або під час хвороби з боку держави.

Отже, найуніверсальнішою прийнято вважати сприйняття з боку держави досягненню та підвищенню рівня соціально-економічної ефективності національного господарства. Під соціально економічною ефективністю національного господарства слід розуміти величину соціально-економічного ефекту, який отримано у розрахунку на одиницю витрачених ресурсів. З рештою, саме ця властивість економічної системи країни характеризує у комплексі сукупну можливість досягнення низки соціальних цілей державної економічної політики.

Досить поширеною метою у визначенні цілей економічної політики є досягнення загальноекономічної рівноваги, під якою розуміють збалансоване поєднання чотирьох цілей: економічне зростання, зайнятість, стабільність цін і рівновага платіжного балансу — цілей, які утворюють так званий «магічний чотирикутник»:

Випуск	Безробіття
Платіжний баланс	Інфляція

Це, як відомо, взаємопов'язані величини. Забезпечення економічного зростання належить до переліку найважливіших завдань макроекономічної політики. Економічне зростання вимірюється щорічним темпом росту або приросту ВВП у цілому та на душу населення і означає збільшення кількості вироблених товарів та послуг. Це зумовлює зростання їх пропозиції та доходів населення і, як наслідок, збільшення споживання. Відповідно до сучасних уявлень економічне зростання у формі стабільного приросту ВВП розміром у 3—4 % на рік вважається прикладом успішної реалізації цілей державного макроекономічного регулювання.

Досягнення високого рівня зайнятості асоціюється, перш за все, з низькими показниками безробіття, що не перевищують його природний рівень. Така мета відповідає умовам стабілізаційної політики. Вважається, що величина у межах 5—6 % відповідає нормальній ситуації на ринку робочої сили. Утримання безробіття на зазначеному рівні є цільовим орієнтиром макроекономічної політики більшості країн, які розвиваються у стабільному режимі.

Другий рівень магічного чотирикутника цілей макроекономічної політики утворюють наступні цільові установки: рівень інфляції та стан платіжного балансу. Стабільна цінова ситуація передбачає обмеження верхньої межі коливань показника темпу інфляції. Досить непоганим результатом для економічної політи-

ки більшості країн є утримання цього показника на рівні, що не перевищує кілька процентів на рік (від 1 % на рік до 1 % на місяць). Слід мати на увазі, що мова йде про загальний рівень цін, усереднену величину, тоді як ціни окремих груп товарів та послуг можуть зростати значно швидше. Крім того, не слід плутати з інфляцією підвищення цін, що викликане адекватним зростанням якісних параметрів продукції.

Мета забезпечення збалансованості зовнішньоекономічної позиції країни асоціюється із досягненням позитивного значення сальдо зовнішньоторговельних операцій рахунка поточних операцій платіжного балансу, що означає у більшості випадків перевищення надходжень від експортних операцій порівняно з імпортом. Нормою вважається значення показника цього сальдо у межах від одного до кількох процентів від ВВП. Часом розвиток економічної ситуації у тій чи іншій країні у попередні періоди роблять досягнення цієї мети досить складним завданням. Крім того слід пам'ятати, що наявність позитивного сальдо рахунку поточних операцій у одних країн неминуче означатиме від'ємний результат у інших.

У графічній формі цілі магічного чотирикутника набувають кількісної визначеності і відповідають чотирьом осям координатної площини (рис. 1).

Для зручності значення темпу інфляції і рівня безробіття розташовані у зворотному порядку. Обсяги чистого експорту (у % до ВВП) та темп приросту випуску містять на шкалі значень також від'ємні величини. На осях відкладаються значення усіх чотирьох показників у діапазоні реально можливих значень, у т.ч. від'ємних.

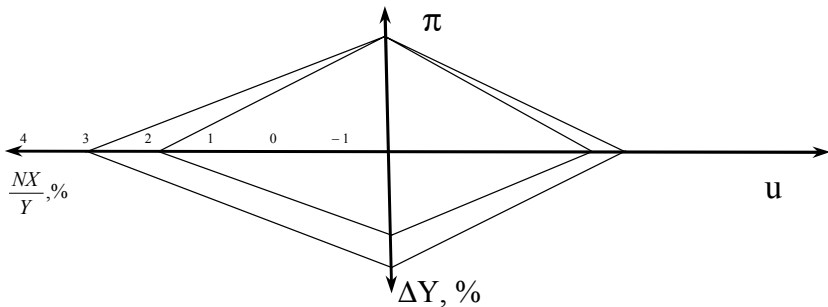


Рис. 1. Взаємозв'язок випуску, безробіття, інфляції та сальдо платіжного балансу

«Магічний» чотирикутник дозволяє унаочнити проблему співіснування цілей макроекономічної політики, оцінити її результативність, здійснювати порівняння. Завдяки специфічному представленню шкали значень показників більш вдала економічна політика уособлюється більшою за площею фігурою неправильного чотирикутника, сторони якого з'єднують значення досягнутих показників на осях координатної площини.

Необхідність вибору з числа завдань макроекономічної політики найбільш пріоритетних впливає з існування суперечності її цілей, потреби у пошуку компромісів та здійсненні поступок у процесі реалізації завдань макроекономічної політики. Найменш складною є ситуація, коли загострюється проблема одного з чотирьох показників. Значно гірше, якщо відбувається одночасне накладання кількох проблем, що більш болісно позначається на соціально-економічній ситуації в країні.

УДК 339

О. В. Курило

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

Світова економіка знаходиться в процесі безперервних змін. На початку ХХІ століття в розвинених країнах з розвинутою економікою набула поширення економіка знань, заснована на найновітніших досягненнях у сфері інформаційних та комунікаційних технологій [1]. У групі країн з високорозвинутою ринковою економікою поняття «національна економіка» поступово втрачає сенс. На його зміну приходять поняття «регіональна економіка» (в зоні Європейського Союзу, Північній Америці, Південно-Східній Азії). Соціально-економічний розвиток національних економік окремих країн в умовах світової економічної кризи суттєво різняться. Проте існує чимало однакових підходів до аналізу процесів економічного зростання, щодо заходів державного антикризового управління економікою, побудови економічних моделей та структурної перебудови економіки. В перше десятиріччя ХХІ століття США, долаючи перешкоди, негативні фактори та обставини, пов'язані з негативними наслідками світової економічної кризи, зберігають лідерство серед провідних держав світу, продовжують визначати основні риси та шляхи еволюції сучасного постіндустріального суспільства. Характерними ознаками сучас-